

Egy tízéves büntetés-végrehajtási jogintézmény margójára - avagy a reintegrációs őrizet kezdetei Magyarországon¹

CZENCZER Orsolya,² BOGOTYÁN Róbert³

Hogyan merült fel a reintegrációs őrizet jogintézményének ötlete, mi volt a jogalkotó szándéka és akarata, ebből mi volt megvalósítható, milyen már bevált gyakorlatokat sikerült elfogadtatni a jogintézmény bevezetése kapcsán, milyen eszközparkot kellett kialakítani, ebben ki segítette a büntetés-végrehajtást, és hogyan indult a reintegrációs őrizet eljárásrendje, jogi szabályozása Magyarországon? Lassan 10 éves a reintegrációs őrizet. Fontos szakpolitikai szükségletre adott megoldást a szabályozás azáltal, hogy a reintegrációs őrizetet bevezette, és felismerte, hogy ezen jogintézmény szabályozása azon ösztársadalmi érdek miatt volt szükséges, amely szerint a szabadságvesztésből szabadulók sikeres társadalmi visszailleszkedésre való felkészítését már a büntetés végrehajtása alatt meg kell kezdeni. A reintegrációs őrizet megjelenésével a büntetés-végrehajtás eszköztára jelentősen bővül a progresszív szabadságelvonás, a normalizáció és a sikeres társadalmi visszailleszkedés tekintetében. A szabályozás kialakítása a jelenlegi két szélsőségre építő rendszerben (ahol valaki a totális intézményként működő büntetés-végrehajtási intézetből azonnal a teljes szabadságba és önállóságba távozik) egy köztes fokozatot teremt. A teljes szabadságelvonás és a felelős önálló életvezetés közé így belép egy, az állami szervek által felügyelt életszakasz.

Kulcsszavak: reintegrációs őrizet, büntetés-végrehajtás, fogvatartott, elítélt, alternatív büntetés

¹ Jelen tanulmány a TKP2021-NVA-18 A XXI. századi biztonsági kihívások nemzetbiztonsági hangsúlyai projekt „Környezettudatos büntetés-végrehajtás – Azaz a modern magyar büntetés-végrehajtás nemzetbiztonsági tevékenységben betöltött szerepe, különös tekintettel a biztonság és a környezettudatosság dimenzióira és lehetőségeire” alprojekt keretében folytatott kutatás eredménytermékeként készült.

² PhD, bv. alezredes, egyetemi docens, tudományos főmunkatárs, Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszék, e-mail: czenczer.orsolya@uni-nke.hu

³ Büntetés-végrehajtási ezredes, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszék, e-mail: bogotyán.robert@uni-nke.hu

A reintegrációs őrizet gondolatának „magja” a magyar jogrendszer „földjében”

A kérdés, hogy miként lehet a bűnelkövetőket hatékonyan rehabilitálni, ellenőrizni és felügyelni a közösségben, már a 21. század vége óta fontos volt, amikor a börtön-büntetés alternatíváinak keresése felkeltette a bűnügyi döntéshozók és a büntetőjogi szankciórendszer reformereinek érdeklődését. A német Franz von Liszt különösen a rövid távú szabadságvesztés kritikájával befolyásolta a vitát. Ennek következtében a 20. század első felében a pénzbüntetések, a próbaidőre bocsátás vagy a felfüggesztett börtönbüntetések jelentették a választ a növekvő börtönnépesség kezelésére. A bűnelkövetők hatékonyabb közösségi ellenőrzésének igénye az 1980-as és 1990-es években bekövetkezett punitív fordulat mellékhatása (németül *Begleitmusik*) volt, amelyet „az ellenőrzés kultúrájaként” jellemeztek. Az ebbe az irányba mutató legutóbbi fejlődést az új megfigyelési technikák tették lehetővé, először rádiófrekvenciás eszközök formájában, újabban pedig a GPS megfigyelési technika alkalmazásával. Ez a terület, amely a büntető igazságszolgáltatás egyik legdinamikusabban fejlődő területe, de ugyanakkor kritikai felülvizsgálatra szorul, nemcsak a modern büntetés címszó alatt, hanem a kriminológiai bizonyítékok tekintetében is, hogy mi és hogyan működik; valamint a hagyományos büntetőjogi értékeket, például az arányosságot és az emberi méltóságot is ennek fényében kell értékelni.⁴

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló törvény (2023. évi CCXL. tv., Bv. törvény) megalkotásával a jogalkotó több évtizedes tartozásának tett eleget. Nemcsak a hazai rendszer megújítása volt a cél, hanem a jogalkotó 2015-ben az új jogi norma megalkotásakor célul tűzte ki, hogy az új jogszabály legyen európai szinten mérve is modern szemléletű, előremutató, építsen a nemzetközileg már bizonyított újításokra, de ne tűzzön ki megvalósíthatatlan célokat a szabályozott területen tevékenységet kifejtők elé. Ez a szemlélet egyébként teljes egészében áthatja a törvényt, amelynek minden fejezete kivétel nélkül tartalmazott a korábbiakhoz képest új elemeket, a régi értékek megtartása mellett.

Kiemelkedett azonban ezek közül a reintegrációs őrizet jogintézménye.

Ez a Magyarországon eddig nem alkalmazott eljárás a helymeghatározási technológiák töretlen fejlődésén alapszik, amelynek segítségével ma már a rendvédelemben is elérhetővé váltak azon eszközök, amelyek folyamatos távfelügyeleti lehetőséget biztosítanak az érintett személy (fogvatartott) felett. A kedvező nemzetközi tapasztalatok birtokában a Kormány már egy 2011-es határozatában⁵ feladatként szabta meg, hogy kerülni kell a szükségtelen szabadságelvonásokat. Ennek eszközéül az elektronikus távfelügyeleti eszközöket jelölte meg, kiemelve, hogy a rendőrség

⁴ DÜNKEL 2018: 60.

⁵ A büntetés-végrehajtási intézetek nemzetközi elvárásoknak való megfelelésével összefüggő átfogó vizsgálat megállapításaihoz kapcsolódó intézkedésekről szóló 1040/2011. (III. 9.) Kormányhatározat.

által kiépített rendszer működési tapasztalatait felhasználva a büntetés-végrehajtási felhasználás is hosszú távú cél lehet.

A Bv. törvény előkészítése során felmerült az elektronikus távfelügyelet alkalmazásának gondolata. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BvOP) az Országos Bírói Hivatallal (OBH) és a Legfőbb Ügyészséggel (LÜ) közösen tanulmányozta az elektronikus eszköz alkalmazásának jogi környezetét, működtetését, és a folyamatos egyeztetések során sikerült megismernie a házi őrizet ellenőrzésére már 2013 óta alkalmazott közrendszerrel és a működését biztosító informatikai rendszert is. A folyamat során lehetőség nyílt az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) által működtetett rendszert is megismerni, sőt az eszközöket gyártók képviselőivel, illetve a rendszer üzemeltetőjével is megtörtént a kapcsolatfelvétel, illetve az egyeztetés. Elsődleges cél volt a Bv. törvény bevezetésével tervezett reintegrációs őrizet elektronikus felügyeletének megvalósítása ugyanúgy, mint a fogvatartottak külső helyszínen történő munkáltatásának ezekkel az eszközökkel történő segítése.⁶

A szakmai tárgyalások eredményeképpen az eszközök használhatóságát igazolták, az alkalmazás lehetősége megjelent a jogszabályban, és 2015. április 1-jétől a kisebb súlyú bűncselekmények elkövetőivel szemben a bv. bírónak lehetősége nyílt arra, hogy a fogvatartottak büntetésének utolsó hat hónapjában a szabadságmegvonást a büntetés-végrehajtás falain kívül, elektronikus nyomkövető alkalmazásával hajtsák végre. A reintegrációs őrizet elektronikus eszközzel való felügyeletének elrendelése esetén a Bv. szervezet biztosítani tudja, hogy a társadalomra kevésbé veszélyes bűnelkövetők reintegrációs folyamata hatékonyabb módszerrel valósuljon meg, így a visszailleszkedés a társadalomba egy megfelelően hosszabb időtartamban, a család támogatásával fokozatosan valósulhat meg, nem utolsósorban pedig a büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltságát is csökkenteni lehet. A reintegrációs őrizet során az elítélt személyes szabadságát úgy korlátozzák, hogy a terheltnek lehetősége nyílik a munkába állásra, a családi kapcsolatok újrafelvételére. Csak azt az elítéltet lehet reintegrációs őrizetbe helyezni – a törvényi feltételek mellett –, akiről feltételezhető, hogy együttműködő és jogkövető magatartást fog tanúsítani.

A büntetés-végrehajtási törvény koncepciójának összeállításakor a rendőrségi rendszer már bevezetés alatt állt, így annak működési paraméterei többségükben ismertek voltak. Ezekre alapozva dolgozták ki a reintegrációs őrizetet, azt az alternatív büntetés-végrehajtási formát, amely nem a büntetéshez kötődő speciális és generális prevenciók célokat, mint inkább az elítélt sikeres társadalmi visszailleszkedését, ezen keresztül a visszaesési ráta csökkenését, tehát végeredményben a büntetés céljának elérését tartja szem előtt. A reintegrációs őrizetet – habár a kiszabott szabadságvesztésbe beleszámít – nem büntetés-végrehajtási intézeti körülmények között, hanem az elítélt lakóhelyén hajtják végre, ezzel a személyes szabadságot nem elvonja, csupán korlátozza. E korlátozás az elektronikus távfelügyeleti eszközökön keresztül valósul meg, amelyek folyamatosan biztosítják, hogy amennyiben a kije-

⁶ KONDÁS-KOVÁCS-BERÉK 2019: 58.

lölt tartózkodási helyet és mozgási területet az elítélt elhagyja, az riasztás formájában azonnal a hatóságok tudomására jut. A kiszabott ítélet ilyen módon történő végrehajtása egyértelmű és jelentős kedvezmény a büntetés-végrehajtási intézetek részleteiben szabályozott életrendet jelentő környezetéhez viszonyítva, ezért a re-integrációs őrizet csak azon elítéltek számára elérhető, akik a társadalomra kevésbé veszélyesek, és okkal feltételezhető, hogy sikeresen vissza tudnak illeszkedni a civil társadalomba és a jövőben jogkövető magatartást tanúsítanak. Ezen gondolatok mentén bátorítok kijelenteni, hogy a szabadságvesztés ilyen módja atipikusnak mondható, hiszen a büntetés nem a szó szoros értelmében vett börtönkörülmények között kerül végrehajtásra.

Egy teljesen újszerű megoldás bevezetése szükségszerűen erőforrásokat követelt meg, de a reintegrációs őrizet esetében ezek nem voltak öncélúak. Azzal, hogy akár csak egy kisebb csoport számára ilyen jelentős kedvezményt biztosítunk, hatékonyan tudjuk motiválni a jogszabályi előfeltételeknek megfelelő fogvatartotti populáció egészét a börtönszemélyzettel való együttműködésre, hiszen csak ezáltal nyílhat nekik is lehetőségük szabadságvesztésük utolsó szakaszát már otthonukban letölteni. Azzal, hogy az érintett elítélteket nem a büntetés-végrehajtási intézetben helyezik el, csökkennek a fogvatartottak dologi ellátásához kapcsolódó költségek, csakúgy, mint az egyes intézetek telítettsége. A reintegrációs célkitűzéseket segítik az előírható magatartási szabályok, amelyek vonatkozhatnak a családi és társadalmi kapcsolatok felújítására, fejlesztésére, vagy munkahelykeresésre, munkába járásra egyaránt.

A büntetés-végrehajtási szervezet egy másik meghatározó kihívása a rendelkezésre álló elhelyezési kapacitások elégtelensége. A szervezetrendszer nagyobb részét még mindig a 19. századi börtönépítési hullámban létrejött intézetek alkotják. A hazai és nemzetközi elvárások ugyanakkor megkövetelik, hogy a fogva tartott személyeket kulturált körülmények között helyezték el, amelyben biztosított az önbecsülésük fenntartása, felelősségérzetük fejlődése. Fő feladat ezen kívül, hogy a befogadást követő lehető legrövidebb időn belül a fogvatartottak bekerüljenek a büntetés-végrehajtás foglalkoztatási rendszerébe, munkát végezzenek, vagy oktatásban részesüljenek. Fentiekből kitűnik, hogy a zsúfoltság lényegesen erodálja a szakmai erőfeszítéseket, jelentős feszültséget szül a fogvatartottak és a személyi állomány részéről, nem utolsósorban pedig megalapozott panaszokra adhat okot, amelyek alapján Magyarországot az elmúlt években több alkalommal is kártérítésre kötelezte az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB). A törvény hatálybalépésével tehát egy teljesen új, a korábbiakban a büntetés-végrehajtásban nem ismert és alkalmazott jogintézmény jelent meg, amelyhez hatalmas elvárásokat támasztott a jogalkotó és a jogalkalmazó egyaránt: a reintegrációs őrizet.

Az elektronikus felügyelet mint a reintegrációs őrizet alapeleme

Az elektronikus felügyelet lényegét tekintve általános fogalom, amely a büntető igazságszolgáltatás rendszerében felügyeleti, korlátozó intézkedésekhez kapcsolódik, és a technológia (elektronikus távfelügyeleti eszköz) segítségével lehetővé teszi az igazságszolgáltatási és végrehajtó szervek számára az adott személy mozgásának, tartózkodási helyének, viselkedésének valós időben történő nyomon követését, ellenőrzését és szabályozását. Ennek megvalósítása különböző technikai megoldásokkal, eltérő igazságügyi szakaszokban és többféle jogintézményhez kapcsolódva történhet.⁷

Ahogy ebből a fogalom meghatározásból is kitűnik, az elektronikus felügyelet alapvetően könnyebben meghatározható a technikai oldalról, amelynek szigorú kerete viszonylag rugalmas teret biztosít a jogalkotó és a jogalkalmazó számára, hogy a legkülönbözőbb jog- és magatartási szabályokat határozzák meg. Ehhez szorosan kapcsolódóan fontos kifejtteni, hogy számos szerző utalt már arra, hogy az elektronikus felügyelet rendkívül sokféle lehet, amely magába foglalhatja a megtorlás, az elrettentés, a reintegráció és a resztoráció büntetőpolitikai céljait, így akár vegyes karakterű intézménynek is nevezhető.⁸

Az elektronikus felügyelet fogalmához kötődően fontos meghatároznunk, hogy az elektronikus felügyeletet többféle szempontból is csoportosíthatjuk, egyrészt az alkalmazás módjait, másrészt pedig az alkalmazott technológia szempontjából. Az előbbi alatt azt értem, hogy az elektronikus felügyeletet a büntetőjog mely területére vagy éppen a büntetőeljárás mely szakaszába építik be. E szempontból jelen tanulmányban kifejezetten a büntető anyagi jog szankciótani részét, valamint a büntetés-végrehajtási jog területét vizsgáltam. Ennek mentén alapvetően két fajtáját különböztethetjük meg az elektronikus felügyeletnek, így az első ajtós (*front-door electronic monitoring*), valamint a hátsó ajtós elektronikus felügyeletet (*back-door electronic monitoring*).⁹

A csoportosítás alapját és elnevezését az adja, hogy magával a túlzásfokosság problematikájával, valamint a szabadságvesztés-büntetés végrehajtási alternatíváival több nemzetközi dokumentum és ajánlás is foglalkozik, amelyek megoldási lehetőségeit a büntetés-végrehajtási jog szempontjából dogmatikailag két nagy csoportba sorolhatjuk. Beszélhetünk az úgynevezett első ajtós módokról (*front-door strategies*), amelyek eleve arra irányulnak, hogy az elkövető ne kerüljön be a büntetés-végrehajtási intézetbe, így kiküszöbölve az esetleges prizonizációs hatásokat. Tág értelemben ide sorolhatjuk a dekriminalizáció gondolatát, a mediációs eljárást, az alternatív szankciók alkalmazását, illetve a felfüggesztett szabadságvesztés jogintézményét is. A másik nagy csoport a hátsó ajtós stratégiák (*back-door strategies*), amikor a fő cél,

⁷ NELLIS–LEHNER 2014: 8.

⁸ HUSSEIN 2023: 38.

⁹ HUSSEIN 2023.

hogy a fogva tartási periódus a lehető legrövidebb legyen, ilyen megoldások az idő előtti szabadítás jogintézményei, mint például a feltételes szabadságra bocsátás.¹⁰

Ebbe a dogmatikai rendszerbe illeszthető be az elektronikus felügyelet is, így beszélhetünk az úgynevezett első, illetve hátsó ajtós elektronikus felügyeletről. Az előbbi esetén az elektronikus távfelügyeleti rendszer segítségével úgy történik a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása, hogy az elítélt személynek egy percet sem kell a büntetés-végrehajtási intézetben töltenie, büntetésének teljes tartamát otthon tölti ki. Ehhez képest az utóbbi megoldás az idő előtti szabadítási formák egyikének tekinthető, a hangsúly pedig a fogvatartott társadalomba történő fokozatos visszavezetésén van.¹¹

Technológiai szempontból az elektronikus felügyeletnek több generációját különböztethetjük meg. Az úgynevezett *első generációs* elektronikus felügyeleti eszközök működtetéséhez egy egyszerűbb, rádiófrekvenciás (RF-) technológiát használnak, amely során az elkövetők egy rádiójeleket kibocsátó karkötőt/bokalancot viselnek, a jelek fogadására pedig egy, a telefonvonalhoz kapcsolt bázisegységet állítanak fel az érintettek lakóhelyén. Abban az esetben, ha az egyén kikerül ennek az egységnek a hatósugarából, a telefonvonal segítségével a berendezés jelzést küld az ellenőrzést végző hatóság felé. Ezzel a technológiával kiválóan ellenőrizhető, hogy az elkövető a számára kijelölt helyen tartózkodik-e, vagy hogy éppen elhagyta azt.¹²

A *második generációs* megoldások már a GPS nyomkövetési rendszer és a mobiltelefonok technológiájának a kombinációját használják, ezzel lehetővé téve, hogy az elkövető valós idejű tartózkodási helyét és mozgását bemérjék, és ezen adatokat továbbítsák az illetékes szervek felé. A rádiófrekvenciához képest előnyösebb ez a megoldás abban az esetben, ha az elkövetőnek nem pusztán meghatározott helyen való tartózkodását szeretnénk ellenőrizni, de egyéb magatartási szabályoknak való megfelelését is, például, hogy megjelenik-e a munkahelyén, vagy távol tartja-e magát meghatározott helyektől, úgy mint az áldozat lakhelye vagy iskolák stb.

A *harmadik generációs* fejlesztések szintén alkalmazzák a GPS-nyomkövetést, viszont kiegészülnek a kábítószer-, illetve alkoholfogyasztást érzékelő szenzorokkal. Ezek az érzékelők az izzadságból tudják megállapítani, hogy az elkövető fogyasztott-e valamiféle tiltott szert, így képesek jelezni az ilyen jellegű magatartási szabályok esetleges megszegését is.¹³

A legújabb hullámként, avagy amit Hussein, *negyedik generációként* azonosít, az a technológiai újítás, ahol okostelefonokkal összekapcsolt és végrehajtott elektronikus felügyeletről beszélünk. Ennek lényege, hogy a fejlesztő cégek okostelefonra letölthető applikációk segítségével ígérik az elkövetők ellenőrzésének, valamint a velük történő kommunikációnak a hatékonyságát. Jelenleg számos ilyen applikáció elérhető a piacon (SCRAM, Guardian, Promise etc.), amelyek nem pusztán

¹⁰ JUHÁSZ 2018: 178.

¹¹ HUSSEIN 2023: 66.

¹² JONES 2014: 2.

¹³ JONES 2014: 2.

az elkövetők valós idejű követését képesek kivitelezni, de lehetővé teszik *ad hoc* ellenőrzésüket, például videóhívás segítségével, emellett biztosítják az adminisztrációs feladatok ellátását, dokumentumok feltöltését, továbbítását, illetve a kötelező programok és találkozók, megjelenési kötelezettségek naptári rögzítését és követését.¹⁴

A reintegrációs őrizet Magyarországon

Hogyan is merült fel a reintegrációs őrizet jogintézményének ötlete, mi volt a jogalkotó szándéka és akarata, ebből mi volt megvalósítható, milyen már bevált gyakorlatokat sikerült elfogadtatni a jogintézmény bevezetése kapcsán, milyen eszközparkot kellett kialakítani, ebben ki segítette a büntetés-végrehajtást, és hogyan is indult a reintegrációs őrizet eljárásrendje, jogi szabályozása Magyarországon?

Magyarországon a 2010-es évek elején jelentős átalakulás jellemezte a bűnüldözési és büntető-igazságszolgáltatási munkát. Ennek keretében a büntetőeljárások érezhetően lerövidültek, illetve az arra jogosultak – ha teheték – kerülték a szükségtelen szabadságelvonást, és csak a feltétlenül szükséges esetben rendeltek el (akkor még előzetes) letartóztatást. Ennek eredményei egyértelműen megmutatkoztak a fogvatartotti struktúra átalakulásában is, amelyben a letartóztatottak létszáma – a fogvatartotti populáció bővülése mellett is – megközelítőleg állandósult. A reintegrációs őrizet kapcsán a kiemelt büntetőpolitikai cél az volt, hogy olyan módon csökkentsük a szükségtelen szabadságelvonások számát, hogy eközben ne romoljon az állampolgárok igazságszolgáltatásba vetett bizalma, általános biztonságérzete, illetve lehetőség szerint eredményesen segítsük a bűnelkövetők sikeres társadalmi reintegrációját.¹⁵

Alapelvként szükséges meghatározni, hogy a reintegrációs őrizetet nem a büntetés-végrehajtási szervezet engedélyezi, hanem a törvényszékeken működő büntetés-végrehajtási csoport bírója. Ez egyben a legfőbb garanciális eleme is a jogintézménynek, amelyen keresztül biztosított, hogy a büntetőeljárásban kiszabott büntetés végrehajtása során tanúsított magatartást is figyelembe véve, a személyi szabadság részbeni visszaállításáról csak bíró dönthet. Fontos alapelv, amelyet mindenképpen törvényi szinten kell szabályozni, miszerint csak a társadalomra kevésbé veszélyes bűnelkövetők számára lehet nyitott a reintegrációs őrizet lehetősége. Az intézkedés célja elsődlegesen ezen elítéltek eredményes társadalmi visszailleszkedése, tartósan jogkövető magatartásuk megalapozása egy olyan átmeneti életszakasszal, amelyben saját családi, baráti, munka- és tágabb szociális környezetükben élhetnek, biztosíthatják önálló megélhetésüket, munkát kereshetnek és vállalhatnak, ugyanakkor mindezt folyamatos kontroll és meghatározott magatartási szabályok mellett tehetik.

¹⁴ HUSSEIN 2023: 40.

¹⁵ ÁROP1.1.19-2012-2012-0007.

Fontos kiemelni azt is, hogy a jogalkotó a jogintézmény bevezetése során kiemelt figyelmet fordított arra, hogy a társadalom szempontjából az egyes büntetés-végrehajtási intézkedésektől alapvető elvárásként fogalmazza meg az egyéni prevenciót, azaz annak szavatolását, hogy az elítélt a szabadulása után tartózkodjék újabb bűncselekmény elkövetésétől. A reintegrációs őrizet a szabad élethez igen hasonló viszonyokat jelent, ahol az elítéltet egy esetleges bűncselekmény elkövetésétől csak saját elhatározása tartja vissza, amelyben csak egy tényezőként jelenik meg, hogy a mozgási és tartózkodási szabályok megszegéséről a telepített eszközök azonnal információt továbbítanak a távfelügyeletet ellátók felé. A normakövető magatartás érdekében ezért törvényben meghatározott alapelv, hogy ha egy elítélt esetében neki felróható okból szűnik meg a reintegrációs őrizet, úgy az később nem engedélyezhető ismét. Máshogy fogalmazva, aki visszaél ezzel a lehetőséggel, vagy újabb szabadságvesztésre ítélik, a törvény erejénél fogva kizárják a reintegrációs őrizet lehetőségéből. Ezt erősíti az a törvényi kritérium is, hogy a lehetőség csak az első alkalommal szabadságvesztést töltők számára adott, amellyel a jogalkotó határozott kifejezésre juttatja azon akaratát, amely szerint a visszaesőket, vagy életvitel-szerűen bűnelkövetőket ki kell zárni a jelentős végrehajtási kedvezményekből.¹⁶

Miért volt szükséges tehát a jogszabályváltozás, új jogszabályi környezet kialakítása? Fontos szakpolitikai szükségletre ad megoldást a szabályozás azáltal, hogy a reintegrációs őrizetet bevezette, és felismerte, hogy ezen jogintézmény szabályozása azon össztársadalmi érdek miatt volt szükséges, amely szerint a szabadságvesztésből szabadulók sikeres társadalmi visszailleszkedésre való felkészítését már a büntetés-végrehajtása alatt meg kell kezdeni. A reintegrációs őrizet megjelenésével a büntetés-végrehajtás eszköztára jelentősen bővül a progresszív szabadságelvonás, a normalizáció és a sikeres társadalmi visszailleszkedés tekintetében. A szabályozás kialakítása a jelenlegi két szélsőségre építő rendszerben (ahol valaki a totális intézményként működő büntetés-végrehajtási intézetből azonnal a teljes szabadságba és önállóságba távozik) egy köztes fokozatot teremt. A teljes szabadságelvonás és a felelős önálló életvezetés közé így belép egy, az állami szervek által felügyelt életszakasz.

A törvénytervezet előkészítésekor a jogalkotó a reintegrációs őrizet jogintézményének összesen négy *hard* és egy *soft* előfeltételét határozta meg, továbbá nevesített három kizáró okot is.

Az első feltétel a hazai büntetőpolitikai iránynak megfelelően a bűnöző életmód társadalmi elítélésére reagált, amennyiben reintegrációs őrizetbe csak az első alkalommal szabadságvesztésre ítélt személy helyezhető. A kriminalitás mint fő szempont ilyen hangsúlyos kiemelése azt is jelezte, hogy igen jelentős végrehajtási kedvezményről van szó, hiszen értelmezéséből következően csak az első büntényes kriminalitású személyek lehettek annak alanyai. A Büntető Törvénykönyvben (Btk.) meghatározott, az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezményről van tehát szó,

¹⁶ A rendelkezés jól illeszkedik a büntetőjogi környezetbe, hiszen a 2012. július 1-jén hatályba lépett Büntető Törvénykönyv is a visszaesés fokát, a kriminalitást értékeli központi elemként a legmeghatározóbb végrehajtási kedvezmény, a feltételes szabadságra bocsátás mértékének meghatározásakor.

amelyre természetesen vonatkoznak a mentesítési szabályok, így hibás az a nézőpont, hogy minden személy kizárólag egy alkalommal kerülhet reintegrációs őrizetbe. A mentesítési szabályok érvényre jutása mellett is azonban a jogalkotó egyértelműen ki kívánta zárni a lehetőségből azokat, akiknek korábban engedélyezett reintegrációs őrizetét megszüntették, ezért kizáró esetet fogalmazott meg. A modern bűnmegelőzési, utógondozási eljárások és tevékenységek előtérbe kerülésével, hosszú távon a visszaesési ráta csökkentése volt a cél, ugyanakkor a jogalkotó szándéka szerint a reintegrációs őrizet mindig csak az aktuálisan szabadságvesztést töltő populációban fellelhető első bűnelkövetők számára lesz elérhető. Másképp fogalmazva optimális esetben az érintettek köre elsődlegesen nem abszolút számokban, de relatív arányát tekintve növekedő tendenciát mutathat a bevezetést követően. A bevezetés évében a jogerős ítélet alapján szabadságvesztést töltők közül összesen 4 548 fő volt első büntényes kriminalitású, ez a teljes elítélt populáció 36,1%-a.

A második feltétel a szabadságvesztés tartamára és végrehajtási fokozatára együttesen vonatkozott. Az egyes elítéltek társadalomra való veszélyességét jól reprezentáló két tényező együttes érvényre jutása biztosítja, hogy reintegrációs őrizetbe csak nem súlyos bűncselekményért szabadságvesztésre ítélték kerülhetnek.

A törvénytervezet alapján a jogalkotó ragaszkodott hozzá, hogy öt évnél nem lehet hosszabb a kiszabott szabadságvesztés tartama. Ez a megfogalmazás valamelyest eltért a más jogszabályokban olvashatóaktól, ahol az egyes jogintézmények körülírása során a jogalkotó gyakran bűncselekmények egy körét hivatkozta meg a hátrányos jogkövetkezmény, esetünkben a szabadságvesztés maximális mértékének megadásával. A reintegrációs őrizetnél az ettől való eltérést két tényező indokolta: egyrészt a Btk.-ban szereplő büntetési tételek közötti mérlegelés a reintegrációs őrizet szempontjából múlt idő, azt a büntetőeljárás során már elvégezték. Másrészt a jogintézmény célja (a sikeres társadalmi visszailleszkedés) szempontjából az elkövetett cselekmény nem elsődleges tényező. A teljes (akkoriban) jelen lévő elítélti populáció közül ennek a feltételnek 67,5% felelt meg, megállapítható volt tehát, hogy a címzettek köre jelentős (nem szabad elfeledkezni azonban a feltételek közötti logikai kapcsolatról, amely szerint csak mindegyik egyidejű fennállása esetén elégséges).

A harmadik feltétel szerint pedig csak azon elítéltek helyezhetők reintegrációs őrizetbe, akik szabadságvesztésüket fogház vagy börtön fokozatban töltik. Azzal, hogy a végrehajtás enyhébb módja mellett a jogalkotó a legáltalánosabban kiszabott börtön fokozatban is elérhetővé tette a reintegrációs őrizetet, ezáltal azt kiemelte a nagyon speciális rétegek számára fenntartott végrehajtási modellek közül (mint például a fogvatartott anyák gyermekükkel történő együttes elhelyezése), és széles körben elérhetővé tette. Érdekes aspektusa volt a jogintézménynek a pénzbüntetés és a közérdekű munka átváltoztatása folytán kiszabott, fogház fokozatú szabadságvesztések kérdése. Ezeknél ugyanis a büntetőjog igyekezett elterelni az elítéltet a büntetés-végrehajtási intézettől, de az neki felróható okból végül mégis szükségessé vált. A bírói jogalkalmazási gyakorlat egyik fő kérdése volt, hogy ezen elítéltek esetében alkalmazzák-e a reintegrációs őrizetet, mivel a teljes fogház fokozatú elí-

téli csoport mintegy 40%-át teszik ki. Ellenben a fiatalok szabadságvesztésének végrehajtási fokozataira való kiterjedés egyértelműen látszott a törvénytervezet megfogalmazásából, amelyre a későbbiekben két többletfeltételt is meghatároztak.¹⁷ 2013-ban azon fogvatartottak száma, akik (fiatalok vagy felnőttek) fogház vagy börtön fokozatban töltötték szabadságvesztésüket – ideértve most a pénzbüntetés vagy közérdekű munka átváltoztatása miatt kiszabott fogház fokozatú szabadságvesztést is – 9 051 fő volt, ami az akkori teljes elítélt-populáció 71,8%-át jelentette.

Egyértelmű volt 2013-ban tehát, hogy az aktuálisan büntetés-végrehajtási intézetben szabadságvesztést töltő fogvatartottak széles körét „megszólította” a jogalkotó, amikor kimondottan enyhe feltételeket állított a végrehajtási fokozat és az ítélet tartama tekintetében, és bevezette a reintegrációs őrizetet.

A kriminalitás már valamivel erősebben szűkítette az érintettek körét, ugyanakkor a jogintézmény céljára tekintettel azt gondolom, ez mindenképpen indokolt volt. A reintegrációs őrizet feltételrendszere ezek alapján megengedte, sőt megkövetelte, hogy az elérhető kedvezményt, pozitív menedzselési céllal, a napi reintegrációs tevékenység során eszközként használjuk fel. A hazai büntetés-végrehajtás történetében eddig páratlan végrehajtási kedvezmény kivívásához szükséges magatartásformák következetes kommunikációjával hatékonyan lehetett és lehet ma is formálni a szabadságvesztést töltők jellemét, így az új jogszabályi környezet azokra is pozitív hatást gyakorolt, akik később valamely ok miatt mégsem lettek alanyai.

Az utolsó *hard* feltétel pedig nem az állami szerveken, hanem a fogvatartotton múlt, mivel a reintegrációs őrizetbe helyezés csak akkor lehetséges, ha az elítélt vállalja azt. Ez a vállalás több tényező miatt is kiemelt figyelmet érdemel. Fentebb már említettük, hogy a távfelügyeleti eszközök rendeltetésszerű működésével kapcsolatban költségek merülnek fel, amelyet a tartózkodásra kijelölt ingatlan tulajdonosa fizet meg. Az egyébként igen komplex rendszer megfelelő üzemeléséhez, a magatartási szabályok betartatásához szintén kiemelten fontos az elítélt együttműködése. A „vállalja” feltétel része, hogy rendelkezésre álljon a megjelölt lakóingatlan tulajdonosának fogadónyilatkozata, amelynek beszerzése az elítélt felelőssége és feladata. A vállalás utolsó eleme pszichés jellegű. Még a büntetés-végrehajtási intézetben is vannak olyan élethelyzetek, amikor a fogvatartott függetleníteni tudja magát a börtönszemélyzet kontrolljától. Ellenben a reintegrációs őrizet folyamán szó szerint minden lépését figyelik! Ez a „mindent látó nagy testvér” hatás szükségszerűen egyfajta mentális nyomás alá helyezi a fogvatartottat, amit egyesek lehet, hogy rosszabbul tolerálnak. Emiatt fontos az önkéntességi elem, ami az esetek túlnyomó többségében az elítéltek kérelmezésben fog megnyilvánulni. Abban a nem valószínű helyzetben, ha egy elítélt az engedélyezett reintegrációs őrizetbe helyezését követően a vállalását visszavonja, lehetetlenné teszi a további végrehajtást, és a büntetés-végrehajtási intézetben kell

¹⁷ A törvénytervezet a fiatalok esetén kötelezővé tette a családi terápiát vagy konzultációt, illetve elvárta a törvényes képviselő hozzájárulását a tartózkodásra kijelölt ingatlan és a fogvatartott kísérése vonatkozásában.

letöltenie a büntetése hátralévő részét (ráadásul mindezt neki felróható okból, így a későbbiekben a jogintézmény számára nem lesz elérhető).

Ennek a feltételnek a hatása pontosan nem térképezhető fel, annak ellenére sem, hogy az elmúlt közel 10 évben voltak olyan fogvatartottak, akik az összes jogi természetű feltételnek megfelelően sem vállalták a reintegrációs őrizetet.¹⁸ Ugyanakkor komoly feladatként kell már most kezelni a megfelelő tájékoztatást. Egy ennyire sok követelményt támasztó, összetett végrehajtási forma valamennyi releváns ismérvét a címzett fogvatartottak tudomására kellett hozni, hogy azok felelős döntést hozhassanak vállalásukról (hiszen pont ez a jogintézmény célja is, a felelős, önálló és társadalmilag helyes döntések meghozatalára vonatkozó képesség fejlesztése, erősítése). Ez meglátásunk szerint legalább két szinten kell hogy történjen, és a hazai büntetés-végrehajtás így is járt el. Egyrészt a befogadást követően az egyéb feltételek alapján megfelelő fogvatartottak részére kimerítő, írásos tájékoztató biztosításával, másrészt a kérdés felmerülésekor, azaz a fogvatartotti kérelem befogadásakor (esetleg az intézeti javaslat előkészítése során) egy személyes konzultációból az elítélt és a reintegrációs tiszt között, ahol ezeket a körülményeket a fogvatartott és a reintegrációs tiszt megfelelően tisztázzák, átbeszélnek.

Fentiek mellett a jogalkotó szándéka szerint a törvényjavaslat *soft* elemként tartalmazta, hogy reintegrációs őrizet akkor engedélyezhető, ha a szabadságvesztés végrehajtásának célja ilyen módon is biztosítható. Ez végeredményben az a megelőlegezett bizalom a büntetés-végrehajtási bíró irányából az elítélt irányába, amely szerint a teljes szabadságelvonás nélkül is biztosítható a társadalmi visszailleszkedés sikeressége. Ez nagyon hasonlatos elem a feltételes szabadságra bocsátáshoz, bár a két jogintézmény között hangsúlyos különbségek vannak.

2013-ban előzetes számítás a bírói jogalkalmazás vonatkozásában, egy addig nem létező ügytípusban, értelemszerűen nem volt adható. Ugyanakkor a jogalkotó és az alkalmazók is feltételezték (mint fentebb már utaltunk rá), hogy az elektronikus távfelügyeleti eszközökkel felügyelt házi őrizet térnyerése kapcsán a technikai támogatásba vetett bizalom és társadalmi elfogadottság növekedni fog. Ezért okkal – és mint utólag kiderült helyesen – vélelmezték, hogy a büntetés-végrehajtási bírók engedélyezik majd az arra érdemes kérelmeket. Sőt, egy másik bírói aspektusa a jogintézménynek, hogy azon elítéltek esetén is átmenetet képezhetnek vele a börtön és a szabad élet között, ahol a feltételes szabadságot a bíróság a szabadságvesztés kiszabásakor valamilyen okból kizárta, vagy az esetleg önmagában nem célravezető, de a reintegrációs őrizettel kvázi „helyettesíthető”. Jól levezethető tehát, hogy a törvényjavaslatban meghatározott feltételek kellően tág címzetti kört öleltek fel ahhoz, hogy az elítéltek számottevő részének jó irányba befolyásolják az attitűdjét, ugyanakkor megfelelő garanciákat is magukban hordoztak annak érdekében,

¹⁸ Ezek elsődlegesen materiális okból történtek (pl. nem volt megfelelő lakóingatlan a szűkebb családban, vagy az épp a sértetté, így nem volt fogadónyilatkozat), vagy egyéb személyes motiváció hatására (pl. nem akarta, hogy rendőri ellenőrzések jelenjenek meg a háznál, vagy a családtagokat szerette volna függetleníteni a büntetése végrehajtásától).

hogy csak a valós visszailleszkedési szándékkal rendelkezők számára legyen elérhető a reintegrációs őrizet.

A büntetés-végrehajtás 2013-ban előzetes számításokat végzett, és megállapította, hogy az önkéntes vállaláson kívüli *hard* feltételek kellően megszűrik majd a potenciális jelöltek számát, így a büntetés-végrehajtási intézet és a pártfogó felügyelő javaslatán is alapuló bírói jogalkalmazás alapján a jogintézmény kiszélesedését követően sem kell egy időben 500 főnél több reintegrációs őrizetessel számolni.¹⁹

A büntetés-végrehajtási bíró döntési jogkörébe tartozó ügyeket a végrehajtás során, összefoglaló néven, bv. ügyként szokta a szakma meghivatkozni. A reintegrációs őrizet ezen bv. ügyek általános eljárásrendjéhez illeszkedik azzal a kivétellel, hogy abban az általánosnál több résztvevő együttműködése szükséges. Ezt eredetileg is így tervezte a jogalkotó, viszont a kodifikációs folyamat előrehaladtával világossá vált, hogy kifejezetten sokösszetevős és sokrésztvevős eljárásrendet kell kialakítani a garanciarendszer és a jogszerű eljárás lebonyolítása érdekében.

A törvényjavaslat a büntetés-végrehajtási intézet kizárólagos előterjesztési jogát rögzítette első perctől kezdve a vonatkozó eljárásokban azzal, hogy az elítélt vagy védője a szabadságvesztés során egy, és csakis egy alkalommal kezdeményezhetik. Ez a megkötés, amellet, hogy a fentebb említett tájékoztatási tevékenységet még hangsúlyosabbá teszi, a vonatkozó adminisztratív feladatoknak is egyfajta gátat állított. A büntetés-végrehajtási intézet előterjesztése a bv. ügyek általános rendje szerint épül fel, azaz kitér főképp az elítélt személyiségére, szemléletére, jutalmazási és fegyelmi helyzetére, a végrehajtás során tanúsított magatartására, a bűnügyi nyilvántartási alapadataira, és tartalmazza a vezető javaslatát is.

Eltérő ügyintézési elem azonban, hogy a büntetés-végrehajtási intézet, a saját előterjesztése összeállításának megkezdésekor írásban megkeresi az elítélt lakóhelye szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálatot az elítélt és a megjelölt lakóingatlan adatainak átadásával. A pártfogó egy párhuzamos előterjesztést készít, amely nem az elítélt személyiségére, hanem inkább a reintegrációs őrizet életviszonyaira fókuszál. Ezek az információk a bíró megalapozott döntéséhez szintén szükségesek, de azokat a büntetés-végrehajtás nem tudja beszerezni, ezért szükséges egy másik szervezet bevonása. A pártfogói előterjesztés eredetileg leginkább a lakókörnyezetre összpontosított, és olyan kérdéseket elemzett, mint a családtagokkal és a szomszédsággal való viszony, az elítélt által elkövetett cselekmény megítélése, valamint az önálló életvezetéshez szükséges vagyoni, jövedelmi helyzet megfelelősége. Az eljárásban ez teljes nővumként jelent meg, mivel a reintegrációs őrizet legközelebb álló feltételes szabadság esetén a bíróság alapja főként az elítélt magatartása volt. A lakókörnyezet elemzése fontos és hasznos társadalmi adatokat adhat a reintegrációs folyamat – elítélttől független – elemeiről.

A két (pártfogó és intézet) javaslattal ellátott előterjesztés alapján a büntetés-végrehajtási bíró dönthet a reintegrációs őrizet elrendeléséről vagy az előterjesztés el-

¹⁹ ÁROP1.1.19-2012-2012-0007.

utasításáról. Eközben figyelembe veszi a törvényjavaslatban foglalt három kizáró feltételt is, amelyek nem az előterjesztésnek, hanem az engedélyezésnek képezik akadályát. Eszerint nem volt reintegrációs őrizetbe helyezhető az elítélt, akire az aktuálisan töltöttet követően további szabadságvesztés vár, illetve akinek letartóztatását a szabadságvesztés végrehajtásának idejére megszakították. A két kizáró ok eredője megegyezik, mivel sikeres társadalmi visszailleszkedést, önálló életvezetést elősegítő jogintézmény elrendelésének nincs értelme, ha további szabadságelvonással fenyegetik a személyt, azaz a teljes visszailleszkedés időben távoli.

Az eljáráshoz kapcsolódó, igen fontos további kérdés volt, hogy a kérelemben megjelölt lakóingatlan megfelel-e a távfelügyeleti eszközök működtetéséhez. A törvényjavaslat erre vonatkozóan nem tartalmazott konkrét szabályt. A tervezet készítésekor a büntetés-végrehajtási szervezet jelezte, hogy ez két módon okozhat problémát a jövőben. Az egyébként minden más kritériumnak megfelelő elítéltek sérelmezhetik majd, hogy kizárólag lakóingatlanuk egy adott paramétere (pl. házlózati lefedettség elégtelensége) miatt nem kerülhetnek reintegrációs őrizetbe. Itt bár jogilag az önkéntes vállalás alá tartozó, a fogvatartott oldaláról biztosítandó erőforrások meg nem léte kizárja a panasz jogosságát, de a reintegrációs célkitűzés ettől még sérül. Érdeemes lehet ezért a rendeleti részletszabályok kidolgozása során valamilyen formában lehetőséget biztosítani az ilyen okból hátrányba kerülő elítélteknek, hogy egy másik lakóingatlant jelölhessenek meg.²⁰ (Ezt egyébként a jogalkotó elfogadta, és a végleges jogszabálysövegbe a hatálybalépéskor már be is került a második ingatlan megjelölésének lehetősége). A másik felmerülő probléma, hogy a megfelelő előzetes felmérés, majd telepítés érdekében valamely állami szerv szakembereinek visszatérően be kell lépniük a magánlakásba és ott munkát kell végezniük. Ezt jellemzően hivatali munkarendhez igazodó időpontban kell megtenni, ami lehet, hogy nem felel meg az elítélt ott lakó hozzátartozóinak. Ezért a részletszabályok között a BvOP javasolta annak rendezését, hogy a fogadónyilatkozat és az önkéntes vállalás a távfelügyeleti eszközök alkalmazási feltételeinek megismerése és elfogadása mellett az előzetes felmérésre, a telepítésre, karbantartásra és hibaelhárításra irányuló – szükséges számú, de előre nem meghatározható – belépésre és tartózkodásra vonatkozó engedélyt is magában foglalja, amelynek megtagadása vagy visszavonása a reintegrációs őrizet megszüntetését eredményezi. Ez a felvetés is nyitott fülekre talált.

A reintegrációs őrizetet engedélyező bírói döntés és a büntetés-végrehajtási intézet tényleges elhagyása időben szükségszerűen elválik tehát egymástól. Ennek tartamát elsősorban nem a fentebb leírt eszközbiztosítási, telepítési és beállítási feladatok, hanem a távfelügyeleti rendszer programozása okozza. A törvényjavaslat értelmében ugyanis az volt a tervezett eljárás, hogy az eljáró bíró jelöli ki a tartózkodás helyéül szolgáló lakóingatlant, és azt is, hogy ezt az elítélt milyen célból és milyen időtartamban hagyhatja el. Ezek adatait (például időszak, útvonal, távol tölthető idő-

²⁰ Itt természetesen újbóli fogadónyilatkozat, valamint az elítélt költségére ismételt felmérés szükséges.

tartam) azonban rögzíteni kell a távfelügyeleti központban, amihez megfelelő időt szükséges biztosítani, de ennek elvégzéséig az elítélt értelemszerűen nem távozhat a büntetés-végrehajtási intézetből. Fentiek hatékony és minden ügyben egységes időtartam alatt történő végrehajtása különösen fontos volt és az ma is, a hátrányokozás elkerülése érdekében.²¹

A korábban engedélyezett reintegrációs őrizet visszavonására a törvényjavaslat szerint két esetben kerülhetett sor. Az első eset, ha új végrehajtandó szabadságvesztésről, büntető- vagy szabálysértési ügyről érkezett információ. Fontos azonban, hogy az újabb szabadságvesztés egy lezárt büntetőügy folyamánaképpen született, így az elrendelési feltételek közül az „első alkalommal szabadságvesztést töltő” kitételt és az újabb szabadságelvonás miatt a társadalmi integrációt is értelmezhetlenné tette. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a folyamatban lévő büntetőeljárásból nem szükségszerűen következett a reintegrációs őrizet visszavonása, az elsősorban a bírói mérlegelésben játszott szerepet az engedélyezés során.

A visszavonás kezdeményezésének másik kötelező esete, ha az elítélt az elektronikus távfelügyeleti eszközök vállalt alkalmazási szabályait megszegi, illetve azokat megrongálja, vagy használhatatlanná teszi. Azáltal, hogy a jogalkotó csak ráutalt a vállalt magatartási szabályokra, nyitva hagyta a végrehajtási rendelet számára annak tartalommal való feltöltését.

Az eddigiekben is megállapítottuk, hogy ezen szabályok igen sokrétűek voltak, és azokról minden esetben átfogó tájékoztatást kell adni a fogvatartott számára. Mivel a törvényjavaslatban nem volt egyértelműen megfogalmazva, meg kell jegyezni, hogy a bíróság végzésében foglalt mozgási és tartózkodási szabályok megtartása elsődleges alapelemei a vállalt alkalmazási szabályoknak. A más jellegű szabályszegések mérlegelése a büntetés-végrehajtási bíró feladata, ugyanakkor, mivel azok előzetes és önkéntes vállaláson alapulnak, vélelmezhető volt, hogy a felróható normaszegések esetén a reintegrációs őrizet visszavonására kerül majd sor. A távfelügyeleti eszközök megrongálása történhet egyébként hanyag kezeléssel, károkozási vagy akár ismeretlen helyre történő távozás szándékával is. A károkozás és a hatóságok felügyelete alóli kibúvás elhatárolása fontos, hiszen a szabotázseseeményről a tevékenységirányító azonnal visszajelzést ad, így a rendőri beavatkozás elvben még a meghatározott területen belüli elfogást is eredményezheti. Az eszközök használhatatlanná tétele a rendeltetésszerű működés – akár erőszakos beavatkozás nélküli – lehetetlenné tételét jelöli. Ez történhet például a műholdas adatkapcsolat szabotálásával vagy a távfelügyeleti eszközök áramellátásának szándékos megszüntetésével. Közös kritérium azonban, hogy a cselekmény célzatos és tudatos legyen.²²

²¹ CZENCZER 2021: 13.

²² CZENCZER-SZTODOLA 2019: 11.

Összefoglalás

Összefoglalva tehát, a reintegrációs őrizethez kapcsolódó eljárások valamennyi szereplőnél többletadminisztrációs és döntés-előkészítési feladatokat keletkeztettek, figyelemmel a teljesen új jogintézményre. Ezek módja a már létező bv. ügyekhez és az elektronikus távfelügyeleti eszközökkel végrehajtott házi őrizethez igazodott, így kellő szakmai igazodási pont állt rendelkezésre valamennyi szervezetnél. A több szereplő szükségszerű együttműködésén alapuló eljárások ugyanakkor megkövetelték, hogy előzetes együttműködési megállapodásokkal rendezzék a közös és kölcsönös feladatok végrehajtási rendjét.

Emberierőforrás-oldalról vizsgálva, az új szabályozási környezet többségében tehát a jelenleg és akkor is rendelkezésre álló apparátus leterheltségét növelte, a büntetés-végrehajtási ügyek számának növekedésével járt. Fel kellett tehát a büntetés-végrehajtásnak készülni arra, hogy a reintegrációs őrizethez kapcsolódóan, a büntetés-végrehajtási intézeten kívüli feladatokat (lakóingatlan megfelelőségének felmérése, távfelügyeleti eszközök telepítése, hangolása) is végre kell hajtani, amelyek mindenképpen informatikai és biztonságtechnikai szakismerettel rendelkezők felvételét követelték meg.

Felhasznált irodalom

- CZENCZER Orsolya (2021): Pandémia. Paradigmaváltás a büntetés-végrehajtásban. Nemzetközi kitekintés és a magyarországi jó gyakorlatok bemutatása. *Belügyi Szemle*, 69(5. ksz.), 12–36. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.5.1>
- CZENCZER Orsolya – SZTODOLA Tibor (2019): *A büntetés-végrehajtási reintegrációs munka jogi és biztonsági vonatkozásai*. Budapest: Dialóg Campus.
- DÜNKEL, Frieder (2018): Electronic Monitoring in Europe. A Panacea for Reforming Criminal Sanctions Systems? A critical review. *Kriminologijos Studijos*, 6, 58–77. Online: <https://doi.org/10.15388/CrimLithuan.2018.6.3>
- HUSSEIN, Jasmine (2023): *Az elektronikus felügyelet büntető anyagi jogi és büntetés-végrehajtási szabályozási lehetőségei Magyarországon a jelenlegi európai tendenciák tükrében*. PhD-disszertáció. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola.
- JONES, Richard (2014): *The Electronic Monitoring of Serious Offenders: Is There a Rehabilitative Potential?* Edinburgh School of Law Research Paper 2014/03. Online: <https://ssrn.com/abstract=2378243>
- JUHÁSZ Zsuzsanna (2018): (Túl)zsúfoltság és börtönügy. *FORVM Acta Juridica et Politica*, 8(2), 165–179. Online: <http://acta.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/61948>
- KONDÁS Katalin – KOVÁCS Tibor – BEREK Lajos (2019): Elektronikus távfelügyelet a börtönökben. *Bánki Közlemények*, 2(2), 57–62. Online: https://epa.oszk.hu/04100/04191/00005/pdf/EPA04191_banki_kozlemenyek_2019_02_057-062.pdf
- NELLIS, Mike – LEHNER, Dominik (2014): *New Council of Europe Recommendations on Electronic Monitoring and the Role of the Confederation of European Probation (CEP)*. Penal Reform International. Online: www.penalreform.org/blog/council-europe-recommendations-electronic-monitoring-role-confederation-european/

ÁROP1.1.19-2012-2012-0007 – Hatásvizsgálatok és stratégiák elkészítése a Belügyminisztériumban – Előzetes hatásvizsgálat a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló törvény tervezetéhez (2013). Készítette: Dr. Bogotyán Róbert bv. ezredes.

ABSTRACT

On the Margins of a Ten-Year-Old Penitentiary Institution - The Beginnings of Reintegration Detention in Hungary

Orsolya CZENCZER, Róbert BOGOTYÁN

How did the idea of the legal institution of reintegration detention come about, what was the legislator's intention and will, what was feasible, what best practices were adopted in connection with the introduction of the legal institution, what tools had to be developed, who helped the penitentiary system in this, and how did the procedural and legal regulation of reintegration detention start in Hungary? Reintegration detention is almost 10 years old. The legislation has addressed an important policy need by introducing reintegration detention and by recognising that the regulation of this legal institution was necessary because of the overall social interest that the preparation of persons released from prison for successful reintegration into society should begin during the execution of their sentence. With the introduction of reintegration detention, the prison service's range of instruments for progressive deprivation of liberty, normalisation and successful reintegration into society has been significantly expanded. The development of the regime creates an intermediate stage in the current system based on the two extremes (where someone leaves the penitentiary as a total institution immediately to full freedom and autonomy). Between total deprivation of liberty and responsible independent living, a stage of life supervised by the state authorities is thus introduced.

Keywords: reintegration detention, prison, prisoner, inmate, alternative sanctions